

DE KAAP

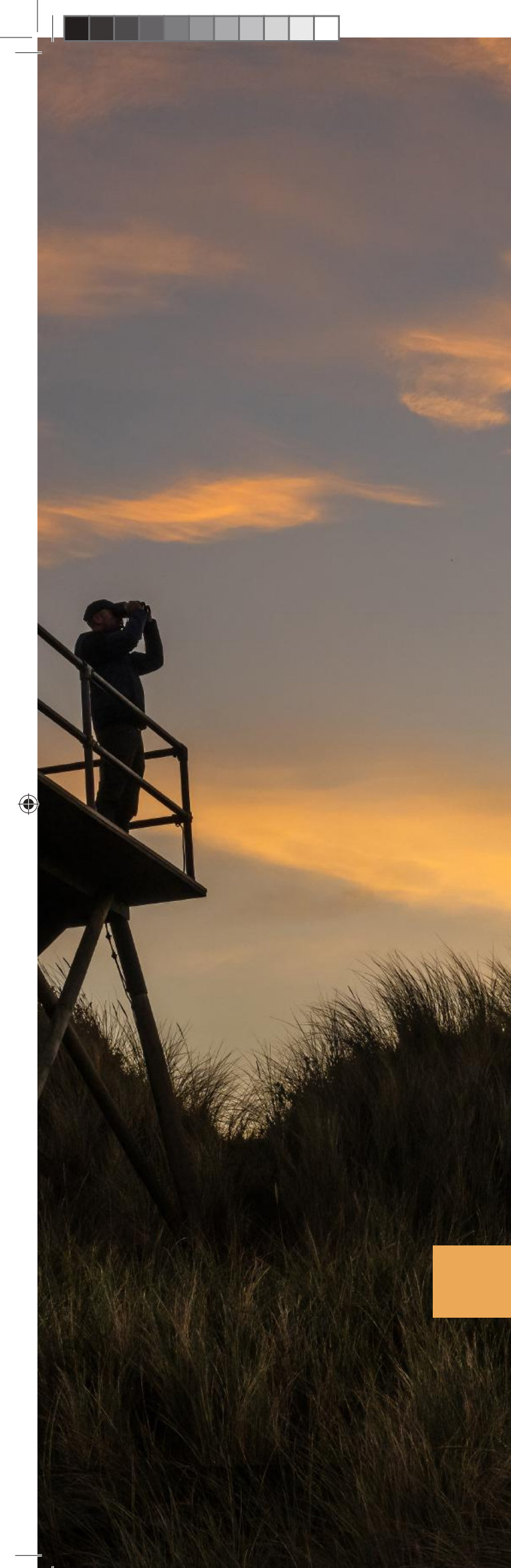
APRIL 2023

STICHTING VRIENDEN VAN ROTTUMEROOG EN ROTTUMERPLAAT

4

Onbezoedeld...

5

Kaja stelt zich voor

6

Walvissen, scheepswrakken,
vogels en meer

7

Een walviskadaver op
Rottumerplaat

8

Een jeugdliefde

10

Al dat/wat verbindt

12

Droom: Wad-waan wordt
werkelijkheid

13

Werkdagen en -weken op de
Rottums

14

Oorlogsslachtoffers op de
Rottums

16

Vermaak op Rottumeroog,
1914-1918

17

De Rottumer.....droom.

20

Uitreiking gift aan KNRM
Eemshaven

22

Rottumeroog als metafoor
voor Polen

ONBEZOEDELD....

Jaap Wolters

Krijg je een berichtje van een collega bestuurslid. Graag een 'ten geleide' schrijven voor De Kaap, maximaal 500 woorden.

Op dat moment was ik vol van mijn achtste kleinkind, dat net was geboren.

Een familie die groeit. Nieuw leven!

En dat tegen een achtergrond van de verwoestende aardbeving in Turkije en Syrië.

Families en gezinnen die uiteengerukt worden. En een oorlog in Oekraïne. Een jaar duurt dat alweer.

Wij mensen bakken er wat van. Een wereld in puin; bezoedeld.

Wat een contrast met dat stukje aarde, waarvan we hebben afgesproken dat we het ongerept laten; onbezoedeld.

Het is daarom best prettig om de camera even te zwenken naar Rottumeroog en Rottumerplaat.

Zo klein in oppervlakte, maar zo groots als je het ziet en er aandacht voor hebt.

Even een totaal ander perspectief, al was het maar voor mijn pasgeboren kleindochter.

Na de 'Corona stilte' kwam ook de SVRR weer op gang in 2022.

Excursies en werkweken en een werkdag op 'Oog'.

En ook weer een donateursdag. Dit keer in Baflo en hij was drukbezocht. We hadden weer een vol en interessant programma.

Even weer de aandacht op die magische wereld.

Aandacht voor alles wat daar groeit en bloeit, leeft en beweegt. En sterft.

Ook namen we afscheid van onze voorzitter Dick Spijker en onze secretaris Erik de Graaf, die zich zoveel jaren hebben ingezet voor de SVRR.

Dank jullie wel!

En op die zelfde donateursdag meldde zich alweer een nieuwe secretaris: Kaja van Grieken.

Hoe mooi is dat! Want steun kan het bestuur goed gebruiken.

Onze stichting groeit langzaam maar zeker. Net zo zeker als onze groeiende en niet aflatende aandacht voor de 'waddenwereld'.

Excursies zijn alweer gepland en twee werkweken liggen al vast: voor maart en begin september.

En ook de jubileum glossy komt eraan.

Want het is zo goed om met een zekere regelmaat te focussen op die andere wereld.

En natuurlijk om zoveel mogelijk op te ruimen van wat – in weerwil van die afspraak ervan af te blijven – op de eilanden aanspoelt.

Daarna is het weer even onbezoedeld...

Veel leesplezier met deze Kaap, die gaat over komende en gaande bestuursleden, maar uiteraard vooral over 'die andere wereld'. ☺

KAJA STELT ZICH VOOR

Kaja van Grieken

Hoewel ik al sinds ik in Warffum woon lid ben van onze mooie club, 25 jaar inmiddels, kwam ik de laatste jaren niet regelmatig op de donateursbijeenkomsten. Zo gaat dat, bij mensen met een bezig leven, en daar reken ik mezelf ook onder.

Bij de bijeenkomst op 15 oktober kon ik gelukkig aanwezig zijn.

En hoewel ik wel wist dat Erik de Graaf zijn taak als secretaris had neergelegd, of dat in ieder geval tijdens die bijeenkomst officieel zou doen, had ik er niet op gerekend dat er nog geen opvolger voor hem was. Dat werd mij pas ter plekke duidelijk, en ik voelde me geroepen. Ik kan het niet anders zeggen.

Na overleg met Erik en met Jan Nijland, die ik kende van een werkweek op Rottumerplaat in 2021, en ook met Maaïke, die de ledenadministratie onder haar hoede heeft genomen – een taak die Erik eerder vervulde – heb ik laten weten dat ik het wel aandurf. Of het allemaal zal lukken moet nog blijken, maar het lijkt me doenlijk: kleine administratieve taken, notulen maken van bestuursvergaderingen en die in overleg met de voorzitter organiseren. Eerst nog wel ‘officieel’ benoemd worden, realiseer ik me nu ik dit schrijf.

Ik heb sinds ik lid ben een paar keer een week op Rottumerplaat mogen doorbrengen. Voor mij is dat eiland de mooiste plek op de wereld. Hoewel: dat geldt eigenlijk voor het hele Oostelijke waddengebied, zeker sinds ik daar de afgelopen jaren heb mogen droogvallen met de Wadder van mijn partner, en nóg dichterbij het tij en de vogels en de wind kon komen dan op een eiland.

Toen ik vorig jaar op Rottumerplaat aankwam en weer op de Gobi matten bij de ‘ingang’ van de verblijfs- en werkruimten stond, nadat ik mijn spullen had neergelegd op een bed in een van de kamertjes aan de lange gang in het stenen gebouw, en naar het westen toe uitkeek over de hele lengte van het eiland sprongen me de tranen in de ogen van ontroering. Het is een voorrecht om daar te mogen zijn, en door deze taak in het bestuur op me te nemen kan ik iets ‘terug’ doen. Dat deed ik overigens al een poosje, want ik verzorg al een poosje de eindredactie van De Kaap.

Ik ontdekte de schoonheid van het Groninger Hogeland jaren geleden toen ik met man, kinderen, hond en een volledige kampeeruitrusting trektochten maakte door de Groninger maren in een aluminium Canadese kano. Dat leidde er uiteindelijk toe dat ik hier ook kwam wonen. Vooral het gevoel van ruimte vind ik heerlijk, en het gedragen worden door de stevige Groninger klei. Plus de nabijheid van de zee, die ik meen te kunnen zien aan de lucht erboven als ik van Warffum naar Uithuizen fiets.

En als ik op de dijk sta denk ik elke keer weer wat ik dacht nadat ik hier pas was komen wonen: in principe zou ik hier in het water kunnen stappen en helemaal naar het noorden van Noorwegen kunnen zwemmen zonder ook maar iets van menselijke activiteit tegen te komen.

Behalve boten en het windmolenpark boven Borkum, inmiddels.

Maar ja, die zijn dan weer goed voor de energietransitie. Ik vind het fijn dat mijn vriendschap met de Rottums wat steviger gaat worden. ☺

Kaja tweede van links

WALVISSEN, SCHEEPSWRAKKEN, VOGELS EN MEER

Dick Spijker (donateur)

Nooit geweten dat er in het oostelijk deel van het Waddengebied zoveel schepen zijn gestrand en tot wrak verworden. Albert Buursma weet daar alles van en hield er een boeiend betoog over. Net zo boeiend was het verhaal van Egge Knol over de vogelarij, een cultuurverschijnsel dat nu bijna geheel is verdwenen, maar na de toespraak van Egge ongetwijfeld een heel nieuw leven gaat leiden.

Over vogels gesproken: vogelwachter Marc van Aa vertelde dat hij niet zo'n spreker is. Niettemin hield hij met zijn lezing de aandacht bijna een uur vast, niet in de laatste plaats door een niet aflatende stroom van schitterende foto's die hij het afgelopen vogelwachtersseizoen op Plaat heeft gemaakt.

En dan hadden we nog de dwergvinvis die op Plaat ligt te vergaan. Daarover wist Martin Baptist zo plastisch te vertellen, dat de geur van rottend vlees en een vlucht vliegen welhaast de zaal in Baflo binnendrongen. Samen met de 21 soorten kevers die voor het eerst op het eiland zijn waargenomen sinds het kadaver daar ligt. Hoe vinden die beestjes zo'n dooie walvis? Misschien kunnen we uit het antwoord op die vraag leren hoe je ook donateurs kunt lokken.

Gelukkig is er tijdens deze schitterende donateursdag in Concordia in Baflo (voor 't Zielhoes waren we met te veel mensen) niet alleen gepraat. Singer-songwriter Harrie Niehof vergastte de aanwezigen op een aantal prachtige liederen. De meeste voor niet-Groningers onverstaaanbaar, maar dat gaf niet.

Voorafgaand aan dit alles hebben we van een aantal mensen afscheid genomen. Van Erik de Graaf, die een flink aantal jaren zeer nauwgezet en gedreven het secretariaat van de stichting heeft vervuld, maar daar om persoonlijke redenen helaas mee moest stopen. Van Boelie Patberg, sinds jaar en dag één van onze vaste koks tijdens de werkweken. Heerlijke maaltijden heeft hij de vrijwilligers altijd voorgezet. Vooral de 'blauwe hap' op de woensdag was legendarisch. En na dertien jaar voorzitter van de stichting te zijn geweest, heb ik het stokje overgedragen aan Jaap Wolters, uw nieuwe leidsman. Ook hebben we kennis gemaakt met

Maaïke van Leusen, die de donateursadministratie voor haar rekening gaat nemen en heeft Kaja van Grieken zich gemeld om het secretariaat te gaan voeren.

Mag ik hier een kort persoonlijk woordje aan toevoegen? Na dertien jaar voorzitterschap (en daarvoor nog een paar jaar 'gewoon' bestuurslid), vond ik het hoog tijd om er een punt achter te zetten. Wat er gebeurt met mensen die veel te lang een bepaalde functie bekleden, kunnen we dagelijks in de wereld om ons heen zien. Daarbij, Mark had voor zijn prachtige afscheidstoespraak uitgerekend dat ik in al die jaren ongeveer 54.000 kilometer heb gereden om vergaderingen en andere bijeenkomsten te bezoeken en dat is ook niet meer van deze tijd.

Als bestuurslid heb ik veel geleerd. Van andere bestuursleden, van de medewerkers van de organisaties waar we zaken mee doen, en vooral van alle donateurs. Wat een diversiteit aan achtergronden, kennisgebieden, werkzaamheden, enz., enz.

Terugkijkend kan ik zeggen dat er veel is veranderd in de afgelopen jaren, met name de verbeterde verstandhouding met RWS en SBB. En de vaste plek die de SVRR nu heeft met betrekking tot cultuurhistorie. Dat is allemaal niet mijn verdienste. Het is de verdienste van alle bestuursleden. Sterker: het is de verdienste van ons allemaal, doordat we hebben laten zien geen eendagsvlieg te zijn, geen mensen die de natuur vertrappen, geen mensen die vakantie houden op de eilanden.

Maar al 31 jaar een club van gedreven vrijwilligers, die zich willen blijven inzetten voor Oog en Plaat.

Dat ik ben benoemd tot erelid van de SVRR was een grote verrassing. Bij mijn weten hadden we een aantal jaren geleden afgesproken om geen nieuwe ereleden meer te benoemen. Dat ik nu sta in een rijtje met illustere vrienden en vriendinnen van Oog en Plaat, is mij een zeer grote eer!

Het belangrijkste van deze mooie donateursdag (met heel veel dank aan Wim en Mark voor de organisatie) zou ik haast vergeten: er was heel veel tijd om met elkaar te praten. Over walvissen, scheepswrakken, vogels en meer. 🗣️

EEN WALVISKADAVER OP ROTTUMERPLAAT

Martin Baptist

Een kadaver van een 4,70 m lange, mannelijke jonge dwergvinvis (*Balaenoptera acutorostrata*) spoelde aan op de westkant van de Rottumerplaat, waar hij als eerste werd opgemerkt door een visserman op woensdag 25 november 2020. Het kadaver is nog dezelfde nacht door de Waddenunit van het ministerie van LNV verplaatst en neergelegd in het duin nabij de vogelwachterspost op een hoogte van 4,5 m +NAP. Rijkswaterstaat Noord-Nederland nam de verantwoordelijkheid over het kadaver met de bedoeling het te laten ontbinden en het afbraakproces te monitoren. Wageningen Marine Research (WMR) volgde de afbraak van het walviskadaver.

De dode dwergvinvis had enkele weken in zee gedreven voordat hij strandde. De ogen ontbraken en ook de baleinen zaten niet meer in de bek. De tong was opgezwollen en de huid had schaafwonden door het schuren over het strand. Vanwege het experiment kon er geen sectie gedaan worden om de doodsoorzaak van het dier vast te stellen of om na te gaan of het dier nog tot zijn dood had gegeten.

Drie weken na de stranding was de tong nog meer gezwollen waardoor de bek van het kadaver verder open stond. Na twee maanden was de zwelling van de tong afgenomen. De opperhuid liet los en er was een sterke geur benedenwinds van het kadaver tot op 30 m. Na drie maanden was het kadaver roodbruin verkleurd. Dit werd veroorzaakt door chemische reacties die optreden in de afbraak van vetzuren en aminozuren. Vooral de staart, de borstvin

en de relatief dunne huid van de kaken hadden sporen van vraat door vogels. Na vier maanden was de huid donkerder bruin geworden en de tong begon zwart te verkleuren. Op het kadaver werden veel plekken met een witte kleur en een schimmelachtige structuur waargenomen. Dit betrof 'zoutuitbloei' van salpeter (kaliumnitraat) wat bekend is van de witte aanslag op muren en werd veroorzaakt door uittreding van kalium en ammonium uit de huid van het kadaver. Na vijf maanden was de vorm van het kadaver platter en meer ingevallen en de tong was zwart en verschrompeld. Op de plek waar de tong op de grond lag was het duinzand zwart gekleurd en de vegetatie verdord. Na zes maanden was het kadaver aanzienlijk platter geworden. De interne organen leken verteerd en vervloeid te zijn. Na zeven maanden lag de huid als een lap leer gedrapeerd over de botten en was nog steeds grotendeels intact. ●●

EEN JEUGDLIEFDE

Yvonne Nijlunsing

Hendricus Kooi is een groot deel van zijn leven notaris geweest in Warffum, waar hij trouwens nog steeds woont. Dat dorp ligt slechts een paar kilometer verwijderd van Noordpolderzijl, het vissershaventje van waaruit je vroeger naar Rottumeroog kon varen, en dat heeft hij dan ook vaak gedaan. Het eiland is een jeugdliefde van hem! De eerste keer dat hij daar op vakantie ging was midden jaren 50. Zijn vader, die overigens ook notaris was, kende Toxopeus, de voogd van Rottumeroog, en die had hem uitgenodigd voor een vakantie op het eiland. Dat kon hij natuurlijk niet weigeren. Het gezin heeft daar die zomer drie weken doorgebracht.

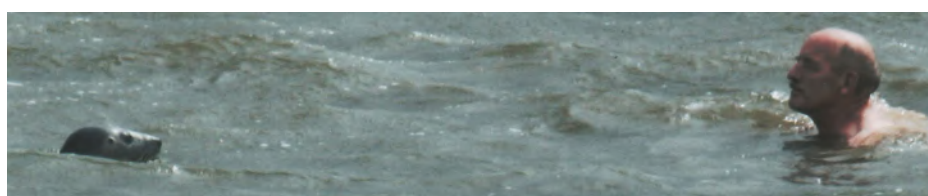
Hoewel het bijna zeventig jaar geleden is herinnert Hendricus zich die vakantie nog als de dag van gisteren, en hij kan er enthousiast over vertellen: het leek wel een jongensboek dat alleen nog op papier moest worden gezet. Ons leek het een geschikt verhaal om in De Kaap te publiceren. Bij het opschrijven bleek Hendricus zich echter nog behoorlijk wat te herinneren. Drie weken op dat eiland is ook niet niks, en eigenlijk te veel voor een artikel in De Kaap. Toen is de beslissing genomen om er een boekje van te maken; dan hoeven we ons niet in te houden, kunnen er lekker veel illustraties bij komen, en kunnen we er ook nog wat omheen vertellen. Het is net alsof je aan de stamtafel van 't Zielhoes zit en naar Hendricus z'n verhalen luistert. Alvast een voorproefje.

Moe-Kooi (Aafke) kijkt bezorgd naar de lucht. Het lijkt erop dat het gaat onwederen. De familie Kooi is haar spullen aan het inpakken voor een drieweekse vakantie op Rottumeroog. Pa-Kooi (Cor) was op een dagtocht mee geweest naar Rottumeroog en had met voogd Toxopeus gesproken. Hij was helemaal enthousiast thuisgekomen: 'Op 't ailaand is 'n vakaansie-hoeske en Toxopeus zee dat wie doar wel gebruik van kin'n moak'n'. Iedereen is enthousiast, ook de kinderen: Hendricus, Piet en Lize. Doen! Er was wel een vergunning voor nodig van Rijkswaterstaat maar dat gaf geen problemen. Cor's dagtocht vond plaats onder ideale weersomstandigheden, maar inmiddels is het een heel ander verhaal. Natuurlijk geen reden om terug te krabbelen. Zo'n kans krijg je nooit weer! Over een uur komt garagehouder Reer met zijn grote Ford om de familie met bagage naar Noordpolderzijk te brengen. Er gaat ook eten mee, zoals vlees in blik. Aardappels zijn er wel op het eiland. Cor heeft een paar flessen oude jenever ingeslagen en zegt ter geruststelling tegen Aafke: 'Zo kom'm wie tied wel deur.' De kinderen zijn opgewonden bij het vooruitzicht naar een vrijwel onbewoond eiland te gaan dat normaal verboden gebied is. Zee, strand en duinen. Lekker zwemmen en fortjes bouwen! Paarden en koeien lopen er vrij rond. Waar vind je dat? Om twee uur zouden ze aan boord van de Theda, de boot van Toxopeus, gaan. Aafke hoopt dat Reer op tijd is. Alles staat klaar in de notariswoning. Cor steekt nog even een sigaret op. Reer is stipt op tijd. Hij kijkt enigszins bezorgd naar de hoeveelheid spullen die mee moet, en Aafke legt uit dat ze voor een paar weken eten bij zich hebben. Het valt allemaal mee: de Ford

heeft een grote kofferbak. Cor, stevig van postuur, neemt vóór in de auto plaats. De rest van de familie wurmt zich op de achterbank. Het avontuur gaat beginnen... Reer zet meteen de ruitenwissers aan: 't Weer zit nog nait mit zo te zain.' 'Wie hebb'n jass'n bie ons,' zegt Cor lachend. De reis gaat via Kantens en Usquert. In de Noordpolder, die bereikt wordt via een doorgang (coupure) in de Middendijk, gaat het harder regenen. De ruiten beslaan, zodat er weinig zicht is. Het laatste gedeelte van de reis gaat over een weg langs het polderkanaal, bestaande uit twee betonbanen. Aafke krijgt het benauwd en de kinderen zijn opvallend rustig. Cor geeft geen krimp maar vraagt zich wel af of Toxopeus de haven van Noordpolderzijk kan bereiken. Vast wel. Anders had de voogd hem zeker per marifoon gewaarschuwd. Dan zien ze de visafslag. De loods waarin de vissers hun vangsten aan garnalen en vis veilen. Daarna zijn ze eindelijk bij 't Zielhoes. Dit is de woning van de sluiswachter, gebouwd in 1811 bij de aanleg van de zeedijk waardoor de Noordpolder ontstond. Het is er rustig, de vissers zijn nog op de Waddenzee. Over een uur, bij hoogwater, zullen ze binnenlopen, en de Theda hopelijk ook. Reer parkeert opgelucht zijn auto. Alle spullen worden uitgeladen en over de dijk naar de haven gebracht. De regen is inmiddels gelukkig afgenomen. Reer zegt: 'Misschain kin sluiswachter Maring joe wel eev'm onderdak geev'm.' Dat lijkt Cor een goed idee en hij gaat op zoek naar de sluiswachter. Die zit met zijn vrouw aan de koffie in het huiskamercafé. De familie Kooi kan er nog wel bij. Alleen Hendricus staat nog op de dijk de horizon af te turen. De Theda is nog steeds niet in zicht... »

AL DAT/WAT VERBINDT

Marc van der Aa - vogelwachter op Plaat

De eerste dagen van juni volgen in het kielzog van mei, evenzo turbulent qua weer. Zon en harde wind met buien wisselen elkaar af. En met slecht weer de kolonies doorkruisen is niet alleen onverantwoord, het geeft ook nog eens een onvolkomen beeld als je het wel zou doen. Veldleeuweriken horen zingen met Beaufort 6 is bijvoorbeeld een uitdaging an sich, kan ik u vertellen. Het leidt dan ook tot vertraging van onze vierde BMP ronde, waarvan we de laatste deelronde pas lopen op vrijdag 3 juni.

Vrijdag is ook de wisseldag, de dag waarop Holmer naar huis gaat en mijn lief voor het eerst een zeer voorzichtige voet aan wal mag zetten, zoals ze het zelf zo mooi omschrijft.

En dat brengt mij weer even met een omweg bij wat ik reeds eerder schreef, niet lang na onze eerste aankomst in april, over het landen en het bij moeten stellen van mijn eigen hoge verwachtingen; over het delen van onze ervaringen en ons werk en hoe daar vorm aan te geven. Het is een proces, dat voor elke vogelwachter denk ik anders is; zoveel mensen, zoveel insteken, zoveel kleuren. Ieder met zijn eigen stem, ik met de mijne.

Toch deel ik het best in het moment. Een geschreven woord, niet altijd lang, soms zelfs slechts één zin. Of, als ik de rust en tijd ervaar, een wat uitgebreider, minder prozaïsch stukje. Een stukje zoals dit, misschien iets te zoet naar sommige smaken, maar wel van natuurlijke zoetstoffen, zeg maar. Hoe dan ook, rust en tijd dus.

De rust was er dit weekend, een belofte – vijf jaar in het vat – werd waarheid. De tijd was er niet, of liever gezegd werd niet genomen, daarvoor was ze te kostbaar, het samen genieten belangrijker.

Een fantastisch weekend, waarin Rottumerplaat vele gezichten liet zien, alsof het wist wat we nodig hadden: zon, wind, maar ook woestere uitdrukkingen in de vorm van striemend zand en regengordijnen. Ze getuigen allemaal van momenten die ik nu eindelijk om kan zetten in woorden, hier zo boven op het duin, met voor me uitgestrekt het eiland.

Dan zie ik ons weer lopen langs de vlinderroute, de eerste wandeling die we samen maken, onderwijl hooibeestjes tellend die voor ons opvliegen uit het gras, en Atalanta's die hard voorbij jakkeren naar oost. Ronden we de westpunt waar de zee ons wacht, maar niet voordat Pleuntje onderweg nog een prachtig mannetje grauwe klauwier ontdekt.

Zie ik ons gehurkt op het Noordrif, opgaand in de abstracties van zand, korrels ontelbaar, vormen oneindig; lopend langs een mozaïek van blauwe, gele en rode haarkwallen, dat als een vloer van glas-in-lood de vloedlijn siert.

Zie ik ons speuren naar zeewolfsmelk, luisteren naar braamsluijpers, op zoek naar aspergehaantjes, op onze knieën bij blauw walstro.

Zie ik de avondzon opnieuw onze schaduwen langer maken dan we zijn, terwijl we stokjes plaatsen bij de vele scholeksternesten langs de noordzijde van de Stuifdijk.

Grijns ik weer bij de manier van spoorzoeken die leidt tot een hoog op de Stuifdijk gelegd legsel, waarbij ik me bij het plaatsen van het stokje haast voel als een bergbeklimmer die zijn bergtop bereikt.

We wegen en meten eieren om uitkomstdata te kunnen bepalen en vinden de eerste jonge sterns van het seizoen.

We drinken vlierbloesemthee van een van de talloze vlierbloesemschermen die de donkeregroene vlekken op de geelgroene Stuifdijk op hun beurt kleuren in gebroken wit; eten meiknolletjes en laten meiknalletjes.

En 's avonds, zie ik ons samen, hoog op de toren, het levende schilderij in ons opnemen, verdwijnend in de lucht als twee noordse sterns in bruiloftsvlucht, hoger en hoger, één wordend met het licht.

Al dat/wat verbindt. Verbindt en inlost waar we zo hard voor geknokt hebben, naar toe hebben geleefd, op een manier die we niet voorzagen. Zo is wat zich ontplooit soms beter dan alle verwachtingen; kiezen op tweede Pinksterdag de buien hun pad langs beide kanten van Rottumerplaat, als zijn zij ons vriendelijk gezind, maar geeft de wind haar territorium niet prijs; zodat striemende vingers stuivend zand, daar waar ze grip krijgen, een zichzelf herscheppend landschap vormen in de op dat moment heersende richting. Staan we midden in de oneindige dynamiek van de Wadden. Als dan de dag van vertrek aanbreekt en het dondert 's ochtends nog even heel hard, maakt een wandeling om de noord, na de woeste bui, alles weer goed. Bezoeken we in het laatste uur de uitzichtpunten rondom de bebouwing en nemen zo samen nog eens het eiland in ons op.

We nemen afscheid in de regen, het water wassend om onze enkels. Als dan de rib in de verte verdwijnt, ik nog eenmaal heb gezwaaid, draai ik om en loop weer richting de Romneyloods; de regen gestaag weerklinkend op de strandkar die ik leeg achter me aantrek. ☞

DROOM: WAD-WAAN WORDT WERKELIJKHEID

*Jan Jacob Krediet Van den Bos
Rijksdichter van ons Koninkrijk der Nederlanden*

Ik droomde
me wanend
op het wad

verwisselde
het slib
voor vaste bodem

zette voet
op een plaat
van een eiland

mijn oog viel
op die andere
ook een plaatje, wat platter

ik voelde me goed
erg goed op 't erf goed
wereld Erfgoed

slibvrij werd ik wakker
geen plaat voor m'n kop maar van
slaap, droom, wad-waan, ontwaakte ik
naar mijn wakkere werkelijkheid

Ik zal met respect en liefde
Op uitnodiging en begeleiding
Als Rijksdichter van Ons
Koninkrijk der Nederlanden
Rottermerplaat betreden
en haar grond kussen!

WERKDAGEN EN -WEKEN OP DE ROTTUMS

Albert Buursma

Zoals de meeste trouwe donateurs weten, organiseert de SVRR in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer werkdagen op Rottumeroog en werkweken op Rottumerplaat. Deze zijn bedoeld voor het opruimen van afval op de kwelder, het strand en in de duinen (o.a. plastic en visserijafval, zoals netten) en voor het verrichten van klussen aan gebouwen of andere voorzieningen.

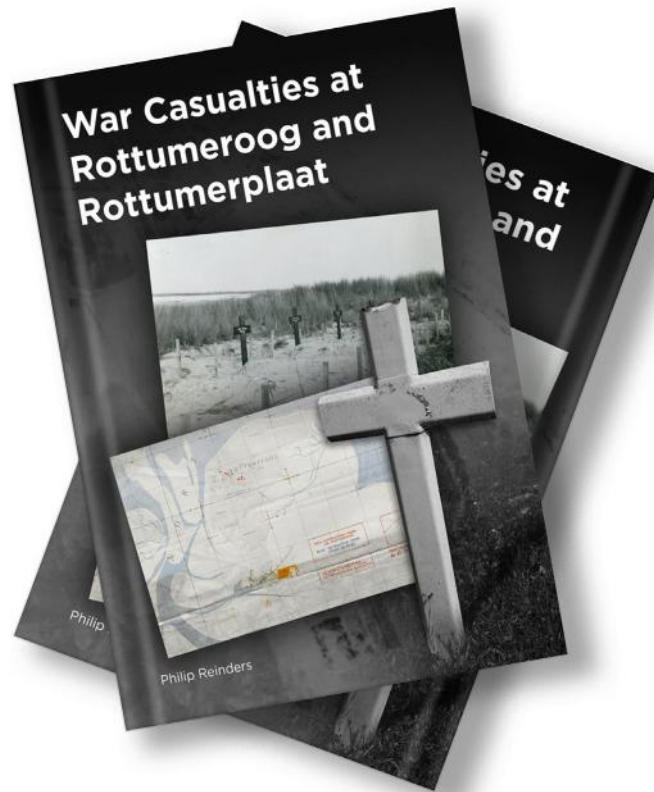
Deze activiteiten zijn bedoeld om bij te dragen aan zo goed mogelijk natuurlijke omstandigheden op de Rottums en – voor degenen die daar moeten zijn – goede randvoorwaarden, om daar onder zo goed mogelijke condities verblijf te kunnen houden. De ‘Vrienden’ dragen met hun werkzaamheden al lange tijd daaraan bij in een goede verstandhouding met de genoemde instanties en tot wederzijdse tevredenheid.

Het is wel goed om – vooral aan nieuwe – donateurs en degenen die nog niet eerder zijn mee geweest nog even de basisbeginselen van de gang van zaken mee te delen: het gaat om het verrichten van werkzaamheden, zoals zojuist vermeld. Dat betekent dat mensen fit en gezond moeten zijn. Het zijn vaak lange dagen en een enkele werkdag op Rottumeroog kan ook lang en inspannend zijn. Dus: geen geheel verzorgde dagtrips of midweken om uitsluitend te genieten. Natuurlijk is het daar prachtig en proberen we ook het nuttige met het aangename te verenigen, maar we zijn er in eerste instantie om wat te doen. Jaarlijks worden er heel wat bigbags met afval van het eiland afgevoerd en komt zo allerhande afval niet in de natuur terecht. Dat komt ten goede van de Wadden, de Noordzee, het eiland zelf en alles wat daarin en op leeft. Het werken biedt ook een bijzondere ervaring van actief zijn

op een eiland met een groep van voortdurend wisselende samenstelling. Daarom geven we ‘nieuwe’ donateurs – wel degenen die langer dan een jaar lid zijn en gemotiveerd zijn – de kans om een unieke ervaring op te doen en vooral bij de midweken op Rottumerplaat is dat het geval. Mensen met de meest verschillende achtergronden komen daar bij elkaar, werken en leven daar – meest – vijf dagen gezamenlijk en keren – als het goed is – als vrienden terug naar de vaste wal. Die beleving kennen degenen die al eens zijn mee geweest en dat is een gezamenlijke ervaring voor heel wat mensen die op een Donateursdag komen.

De werkdagen en –weken voor dit jaar worden bekend gemaakt via de Kaap en tussendoor via de website. Aanmelden kan via: vriendenvanrottum@gmail.com

OORLOGSSLACHTOFFERS OP DE ROTTUMS

Erik de Graaf

Voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zaten er dertig Nederlandse militairen op Rottumeroog. Elf infanteristen en negentien mariniers moesten het noordelijkste stukje Nederland behoeden voor een Duitse aanval. Toen het in mei 1940 zover was werden ze snel ingerekend, krijgsgevangen gemaakt en naar Duitsland gebracht. Via Borkum, Emden, Bremen en Berlijn kwamen ze na een dikke week in het kamp Luckenwalde aan. Een maand later mochten ze naar huis.

De dertig Nederlandse militairen op Rottumeroog werden 'afgelost' door zeventig Duitsers van de marine. Ze werden ondergebracht in de daartoe gebouwde barakken op het eiland. Voogd Jan Toxopeus mocht aanvankelijk op het eiland blijven. Pas in 1943 moest hij het eiland verlaten. Pas na de bevrijding keerde hij op 17 mei 1945 terug naar zijn stek.

Veel hadden de Duitse bezetters niet te doen op Rottumeroog. Waar de Duitse soldaten het wel druk mee hebben gehad was de berging van angespoelde lijken. Philip Reinders bracht in 2022 een Engelstalig boekje uit over oorlogsslachtoffers op Rottumeroog en Rottumerplaat. Hij biedt een overzicht van geallieerde vliegtuigen die in de oorlogsjaren in de Noordzee neerstortten.

De bemanning spoelde, als ze niet beknelde, zaten op de zeebodem, aan op de Nederlandse en Duitse kusten. Zo ook op Oog en Plaat.

Een voorbeeld: de Vickers Wellington R3202 KO-J was op weg om een olieraffinaderij te bombarderen, haalde Hamburg niet en stortte op 3 augustus 1940 in de Noordzee. De Canadese piloot Reginald Torrance Gerry spoelde drie weken later aan op Rottumeroog, waar Toxopeus hem een tijdelijk graf bood in de duinen van zijn eiland. Zeven jaar later werd hij herbegraven op de oorlogsbegraafplaats in het Gelderse Oldebroek. Andere bemanningsleden spoelden bij Usquert of Roodeschool aan op de kwelder. Weer anderen bleven voor altijd vermist.

Hoeveel slachtoffers aanspoelden is niet duidelijk. Toxopeus hield de stand goed bij, maar na zijn vertrek werd het een raadsel. Het lijkt er volgens Reinders op dat er 27 slachtoffers werden begraven op Rottumeroog. Dat waren niet alleen maar Britten en Canadezen, maar ook Fransen. In juli en augustus 1940 spoelden langs de hele Noordzeekust duizenden Franse soldaten aan, die bij de strijd om en de evacuatie

van Duinkerken te water raakten en verdronken. Op Rottumeroog kwamen er vijftien terecht, op Rottumerplaat nog eens zeven. Slechts een enkeling kon worden geïdentificeerd. Na de oorlog werden ze herbegraven in het Zeeuwse Kapelle.

Opvallend is ook de dood van de Friese verzetsman Pieter Blom, die in november 1944 omkwam op de Engelsmanplaat en op Rottumeroog aanspoelde. Hij begeleidde twee Amerikanen die door landgenoten van de zandplaat gered zouden worden. Dat ging om niet opgehelderde wijze niet goed. Reinders suggereert dat er sprake was van verraad. Hoe het met de twee Amerikanen afliep blijft onduidelijk.

Er is veel gebeurd op Oog en Plaat in 1940-1945, dat is duidelijk. Reinders beschrijft één aspect. Onlangs werd aangekondigd dat in 2023 een boek over de Rottums in de Tweede Wereldoorlog uitkomt, dat ongetwijfeld een bredere insteek heeft. We kijken ernaar uit. 🗣️

Het boek kost 15 euro (+ 8,95 euro verzendkosten) en is te bestellen via reinders2@upcmail.nl. Meer info: www.missingsoldiersinthenetherlands40-45.com

VERMAAK OP ROTTUMEROOG, 1914-1918

Erik de Graaf

Nederland was neutraal in de Eerste Wereldoorlog, maar bereidde zich wel op oorlog voor. Eind juli 1914 riep het Ministerie van Oorlog tweehonderdduizend soldaten op om de Nederlandse grenzen te bewaken. De noordelijkste wachtpost van Nederland werd gevestigd op Rottumeroog. Het Regiment Infanterie uit Harderwijk reisde met de trein naar Usquert. Na een rustpauze bij Hotel de Landbouw marcheerden de soldaten met volle bepakking naar Noordpolderzijl, waar het schip de Theda van voogd Toxopeus wachtte voor de overtocht naar Rottumeroog.

De soldaten vroegen zich af wat er op de 'zandhoop' Rottumeroog te bewaken viel. Daar kwamen ze snel achter. Vanaf het eiland zagen ze in de verte de boulevard van Borkum, waar veel Duitse marine was gestationeerd. Op de Eems voeren oorlogsschepen, er spoelden zeemijnen aan op het strand en er vlogen 's ochtends Zeppelins langs naar Engeland om 's avonds weer terug te keren naar hun basis in Duitsland. De loopgraven waren ver weg, maar de oorlog was dichterbij dan ze dachten.

Het bewaken van de grenzen betekende veel wachten. Het Ministerie van Oorlog huurde artiesten in om de manschappen te vermaken en de verveling te verdrijven. Bekende artiesten als Lou Bandy, Louis Davids en Koos Speenhoff traden in alle uithoeken van het land op voor soldaten. De bekende Rotterdamse goochelaar Henri Nolles reisde in april 1915 met een zangeres en een pianiste via Usquert en Noordpolderzijl naar Rottumeroog. Ze verbleven een paar dagen op het eiland voor een voorstelling met zang, muziek en goochelarij. Ze speelden daar ook een speciaal voor de gelegenheid geschreven Rottumerooglied. De soldaten waren enthousiast.

'Maak het niet te kort', riep een sergeant, 'het is het enige wat we hier op Nova Zembla te doen hebben.'

Vermaak op Rottumeroog is een vertelling met muziek en goochelarij over het wel en wee van gemobiliseerde soldaten op de noordelijkste wachtpost van Nederland in de Eerste Wereldoorlog, en over de voorstelling van Nolles en zijn ensemble. In de tweede helft van 2022 speelde de Theatergroep Het Verhalen Cabinet het stuk zevenmaal. In 't Zielhoes in Noordpolderzijl en Hotel de Landbouw in Usquert was dat extra bijzonder, omdat die plekken in het stuk voorkomen. Zowel de soldaten als Nolles en zijn groepje bezochten die plekken in de jaren 1914-1918. Verder waren er voorstellingen in Rottum, Warffum en in het Friese Wons. De reacties waren enthousiast, met staande ovaties als resultaat.

Het stuk is opgevoerd in februari en maart in Usquert en Noordpolderzijl. De muziek bij *Vermaak op Rottumeroog* is van Esther de Boer en Laura Iwema, de goochelarij van George Tokaya en het verhaal van Erik de Graaf. 🎧

Meer informatie is te vinden op de website www.monumentaalusquert.nl.

DE ROTTUMER.....DROOM.

Jaap Medendorp

Vanuit Apeldoorn, na de stad, ruimte en natuur, een ruim zwerk en mooie luchten. Richting de Eemshaven steeds meer molens, masten, hoge pijpen en rook. De schepen torsen boven de kade uit. Het gaat hier schijnbaar goed

Toch, hoe dichterbij de dijk, hoe meer er niet meer is. Roodeschool, mijn geboorteplaats, is in grote lijnen nog hetzelfde maar helaas, het is er niet allemaal welvaart. De polder is inmiddels voor de zoveelste keer op de schop genomen. De akkers worden gescheiden en afgewisseld door betonnen paden en een vlakte met weer een hoge molen. Een ander soort gemengd bedrijf. De vooruitgang eist zijn tol. Ergens langs de hoge masten is nog de watermolen te ontwaren, Goliath. Vroeger markant in het landschap.

Er bekruipt mij een nostalgisch gevoel. Een vriendje woonde aan de zeedijk. In de zomer zwemmen in de pieren op de kwelder. De schapen naar de dijk halen voordat het hoog water werd. De hekken dicht en de drinkbakken vol met water pompen. In de winter zwerven op het wad. Voor de vader van het vriendje het aangespoelde hout naar de boerderij brengen. Drogen in een vervallen schuur en later de kachel in. Ze hadden alleen maar gas uit een blauwe Butagasfles. Soms vonden wij hele grote schatten, eens 10 telefoonpalen. Wat waren we trots op onze juttersbuit. Met mijn vader mossels plukken of een lijntje zetten om lekkere vis op het bord te hebben.

Ik was, en ben nog wel eens wat dromerig. Ook toen kon ik lekker op de dijk in het gras zitten en voor mij uitkijken. Een oneindige ruimte. De wolken die allerlei figuren uitbeelden en soms langs heldere luchten mij meenamen naar verre verten. Ik oriënteerde mij dan op de eilanden. en zocht de kleine stukjes tussen Rottumeroog, Borkum en Emden. Plekjes waar je oneindig kon kijken. In het niets. En dat was achteraf misschien veel meer waard dan oog voor wat er in werkelijkheid was.

Ik zit op een winderige ochtend daar weer op de dijk, dezelfde hoek als vroeger. Tegenwoordig de Borkumkade. Het is helder. Een garnalenvisser vaart in de vaargeul. Vanaf Delfzijl komt een vrachtschip. Ik laat mijn blik gaan vanaf het Oosten naar het Westen. Snel ga ik langs allerlei "horizonvervuiling". Nergens een leeg stukje. Langs Borkum en dan een gaatje, ruimte en oneindig zicht en daarnaast, gelukkig, nog een onaangetaste Rottumeroog. Ik kijk langs Rottumeroog weer in het niets. Ik droom weer even. Dat dit voor altijd zo mag blijven. Ik ken Rottumeroog alleen van "De Kaap". Misschien mis ik iets maar ook het ontastbare, het niet goed kennen, het fantasieren naar aanleiding van de foto's, de verhalen, geeft mij een paradijselijk gevoel. Ik wil voor dit stukje van de wereld wel voor altijd in die droom blijven. En dat de enige vooruitgang is, dat Rottumeroog een beetje dichterbij komt aan de dijk. ➤

Het terrein met gebouwen met op de achtergrond de duinenrij

Een oude schoolplaat met het gebied in volle glorie

De keuken in volle glorie

GEBOUWEN OP ROTTUMERPLAAT, ZOALS HET NU NOG IS.....

De marifoon life line

De lange gang met de slaapplekken

De stoere werkbank in de Romney loods

Onverwoestbare oude Ford trekker en de luxe aanhangwagen in de Romney loods

Gevonden voorwerpen

De ook niet verwarmde slaapruijnte

De oude verblijfruijnte met de sjoelbak voor het wereldkampioenschaap Rottum sjoelen

Het wereldberoemde gasfornuis met waterketel

Ook met min 2 graden is het lekker tandenpoetsen en wassen met koud water

UITREIKING GIFT AAN KNRM EEMSHAVEN

Jaap Wolters

Veiligheid is een mooi woord, maar krijgt pas betekenis als die 'vanzelfsprekende' veiligheid er even niet is.

En dat was het geval toen mijn vrouw en ik met 2 kennissen aan boord 's avonds om 21.30 uur op het Brakzand het roer van onze zeeschouw kwijtraakten. Althans: het roer schoot los van het schip en zat nog vast met een kleine ketting. Het was donker en de wind nam toe naar windkracht zes.

Ja, en wat dan....

Anker neerlaten en de KNRM bellen en afwachten.

Hoe groot is dan het gevoel van veiligheid en dankbaarheid als de redders, indrukwekkend in hun overlevingspakken, de situatie in ogenschouw nemen en gelijktijdig verbluffend adequaat handelen. Vrijwilligers, die hun leven wagen voor jou!

Hoe mooi is het dan dat je namens de SVRR een gift van 500 euro mag uitreiken aan de KNRM Eemshaven op de donateursdag 2022 in Baflo.

Dit bedrag was het resultaat van de verkoop van de 'Rottum' borden.

Namens de KNRM Eemshaven nam Karla Knol het bedrag in ontvangst. Over de besteding ervan was al nagedacht vertelde ze. Het werd namelijk een overlevingspak voor de 'jongste' vrijwilliger van KNRM Eemshaven, Kees van Dijken, eveneens aanwezig bij de uitreiking.

De SVRR is er zich – als organisator/ begeleider van tochten naar de Rottums – terdege van bewust dat veiligheid op het water van essentieel belang is.

Heel mooi is het dan om daar op deze manier een bijdrage aan te leveren.

We hopen dat het pak goed zit, Kees! 🗨️

Neermoor, den 21.09.2022

Lieber Joris,

meine Flaschenpost ist gefunden worden. Ich habe mich sooooo sehr gefreut!

Und dann noch so eine tolle Karte mit Elsa, ich bin ein riesengroßer Elsa-Fan!

Danke!

Es tut mir leid, dass ich jetzt erst antworte. Ich bin nun in die Schule gekommen und musste mich erst ein wenig eingewöhnen. Aber die Schule macht sehr viel Spaß und ich habe auch schon Freunde gefunden.

Du hast meine Flaschenpost am Strand von Rottumerplaat gefunden?

Mein Papa sagte gleich, dachte, da darf man gar nicht hin? Welch ein Glück ich habe, dass du sie gefunden hast.

Wenn du nochmal da bist, vielleicht liegt da auch noch eine Flaschenpost von meinem Bruder Malte. Seine wurde noch nicht gefunden. Aber er hat sich sehr für mich gefreut.

Findest du Borkum auch so schön? Ich finde sie toll, besonders weil meine Oma dort lebt. Somit sind wir häufiger da und im Sommer fahren wir immer mit dem Wohnwagen dahin. Dann kann ich zwischendurch zu meiner Oma mit dem Fahrrad fahren und manchmal übernachtete ich dann auch bei ihr.

Dein Brief war wirklich toll! und du kannst so gut Deutsch. Ich kann Niederländisch leider nicht, meine Eltern sprechen Platt Deutsch, das ist ein bisschen ähnlich.

Aber wir waren auch schon in den Niederlanden, mit dem Wohnwagen natürlich, auf dem Campingplatz de kleine Wolff und ich liebe Bob und Babet, die machen immer so tolle Musik und viel Quatsch. Mein Lieblingslied ist „ochtendgymnastiek“.

CRE
FILE

Meine Mama hat ein paar Bilder von mir mit ausgedruckt, einmal wie sehr ich mich über deine Karte gefreut habe und ein Bild von meiner Einschulung.

Noch schreibt übrigens Mama für mich aber ich lerne fleißig lesen und schreiben 😊

Ganz liebe Grüße, auch an deine Frau Heine

Merve

Welchen Regenbogen
findest du schöner!

links oder rechts?

De Poolse band Aporia.

ROTTUMEROOG ALS METAFOR VOOR POLEN

Egge Knol

Rottumeroog ligt in een uithoek van Nederland maar zoals elke locatie op de aardbol wel in het middelpunt van de wereld. Het is dan ook niet onopgemerkt gebleven. Dat blijkt voortdurend. een opmerkelijk voorbeeld wordt hier voorgesteld: een Poolse grammofoonplaten met als titel Rottumeroog.

De witte hoes van de plaat laat de bekende panoramafoto's zien van Jan Hoogland met Rottumeroog in 1970, 1985 en 1998 met de Emders Kaap in het midden. Deze foto's werden gemaakt vanuit de uitkijktoren op het oude voogdhuys uit 1956. In de hoes zit een losse vel met de Poolse teksten van de songs op een grijze achtergrond van een mooie luchtfoto van Joop van Houdt (Rijkswaterstaat) en het silhouet van de Emders Kaap. Er is ook een cd-versie waar achter een raampje zand heen en weer beweegt. Achter het zand doemen dezelfde teksten op. Het art-work van beide uitgaven is sereen. Op de diskette zelf staat het nieuwe vogelwachtersverblijf van 2005 dat ondertussen al weer verdwenen is. Alle reden op de record aan te zetten. Wie echter denkt vogelgeluiden te gaan horen, of het ruisen van de zee, zal zich bekocht voelen, want er staat keiharde hard rock op met een goed ritme. Het kleine eroderende eiland, ooit voorzien van huizen met bewoners, is voor de Poolse hardrock-band Aporia een goede metafoor voor hun kijk op de Poolse samenleving en dus kozen zij als titel voor hun album 'Rottumeroog'. Hun gevoelige teksten gezongen op rauwe muziek gaat over de achteruitgang van de vrijheid in hun

land. Over de knechting van persvrijheid, afnemende tolerantie, aantasting van de democratie en rechtstaat, staat geregeld in onze kranten iets te lezen. Hun teksten verwijzen daarna en naar de gebeurtenissen in hun land tijdens de Tweede Wereldoorlog en onder het communisme. Naar de grote onzekerheid, het verdwijnen van mensen, toenemende agressie, xenofobie, het verliezen van hoop, het uitschreeuwen van pijn. De vrije Poolse samenleving verdwijnt net als dat kleine eilandje in de Waddenzee waarover de bandleden van Aporia informatie hebben gevonden op een Poolse website met wetenschapsnieuws. De afbeeldingen van het verre eiland komen eveneens van het internet.

Tot geruststelling van de lezer het zand in het mooie artwork komt niet van Rottumeroog, dat eiland hebben de bandleden nog nooit gezien, laat staan er zand geroofd. Oorspronkelijk was het zand samen met water ingeseald zodat het zand door het water dwarrelde. In de loop van de tijd verdampt het water echter. En zo schud er droog zand tussen het plastic. Aporia, waarvan de leden wonen in Tczew, een plaats niet ver van Danzig, heeft nog vijf grammofoonplaten uitgebracht. Ook voorzien van bijzonder artwork op de hoezen.

De plaat verscheen vijf jaar terug in 2017. Bartosz Rief, een van de leden van de band, is zo vriendelijk geweest om te vertellen hoe ze weet kregen van het verre eiland Rottumeroog, dat zo goed past bij hun gevoelens: Hij schrijft "We have never seen this island but I feel that it is quite important place for me."

Met dank aan Ewa Soroka, Groningen, voor de vertaling van de Poolse teksten ➤

Redactie

Mark Stuijt
m.stuijt@fryslan.frl
Henk Postma

Eindredactie

Kaja van Grieken

Fotografie

Henk Postma, tenzij anders vermeld.
pg 10-11: Marc van der Aa
pg 13: Maaïke van Leusen
pg 22: Szumysceny

Vormgeving

Jantine Postma

Druk

Drukkerij DePrint - Winsum (GR)

ISSN

2352-295X

De redactie heeft getracht alle rechthebbenden op fotomateriaal te benoemen. Wanneer dit onverhoopt niet overal kon, wordt rechthebbenden verzocht zich bij de redactie te melden.

Voorzitter

Jaap Wolters

Secretaris

Kaja van Grieken
vriendenvanrottum@gmail.com

Penningmeester

Jan Nijland

Ledenadministratie

Maaïke van Leusen

Bankrelaties

NL33ABNA0818119888
NL88INGB0006320411

De Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat is door de belastingdienst per 1 mei 2019 aangewezen als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De ANBI-status biedt belastingvoordelen voor zowel de instelling als de gever.

- Een ANBI betaalt geen erfbelasting of schenkbelasting voor erfenissen en schenkingen die de instelling gebruikt voor het algemeen belang.
- Als een ANBI zelf schenkingen doet in het algemene belang, dan hoeft de ontvanger geen schenkbelasting te betalen.
- Vrijwilligers die voor een ANBI werken, doen daarmee onder bepaalde voorwaarden een gift aan een ANBI.
- Donateurs van een ANBI mogen hun giften aftrekken van de inkomsten- of vennootschapsbelasting.
- De ANBI-status kent een publicatieplicht om inzicht te geven in de stichting. De hiervoor aangewezen documenten en informatie vindt u op onze website www.vriendenvanrottum.nl (Over SVRR).

